

Světová ekonomika

Evropská unie a její postavení ve světové ekonomice

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Vývoj evropské integrace

Analýza současné ekonomické situace tradičních a nových členských zemí EU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Návrhy na evropskou spolupráci ve středověku

Pierre Dubois (1250 – 1320) francouzský právník

- vznik stálého shromáždění šlechticů, které mělo zabránit možným konfliktům
- zajištění vojenské homogenity Evropy před arabskými nájezdy

Jiří z Poděbrad (1420 – 1471)

- unie evropských států se společným legislativním Orgánem a soudním dvorem

Maximilien de Béthune, vévoda ze Sully (1560 – 1641)

- podílel se na mírových jednáních v období třicetileté války
- model vycházel z požadavků garantovat celkovou bezpečnost Evropy vytvořením čtyřicetičlenné rady zastřešující patnáct evropských křesťanských států

ZAJIŠTĚNÍ EFEKTIVNÍ OBRANY evropských křesťanských zemí

Návrhy na evropskou spolupráci v novověku

Rozšíření původních obranných důvodů ke sjednocení o motivy

- politické,
- filozofické a
- náboženské.

Náboženské hnutí kvakerů - William Penn (1644 – 1718)

- návrh na vznik evropského Parlamentu, v němž by podíl jednotlivých hlasů byl přidělován na základě ekonomického výkonu zemí.

Immanuel Kant – německý filozof (1724 – 1804) – federace, evropská ústava a unifikovaný právní systém

Panevropské hnutí

Nejvýznamnější moderní předchůdce současného integračního procesu

Hrabě Richard Coudenhove – Kalergi (1894 – 1972) dílo Panevropa (1932)

Spojené státy evropské

rovnoprávný parter USA, Ruska, Commonwealthu a Číny

1923 Panevropská unie

1930 – Návrh Panevropského paktu – projekt nezískal podporu evropských politických představitelů

Zánik urychlen hospodářskou krizí

1. a 2. světová válka

Období po druhé světové válce

Nalezení mechanismů, jež by zmírnily rivalitu národních států

Základní představa mírového vývoje Evropy

Unie evropských federalistů 1946 Belgie, Itálie, Velká Británie, Francie, Lucembursko, Švýcarsko, Nizozemsko

1947 mezinárodní přípravný výbor tzv. Hnutí za spojenou Evropu v čele s Winstonem Churchillem jako čestným předsedou

7. května 1948 v Haagu konference Evropský kongres (přes 700 delegátů)

Přijetí dokumentů – Politické prohlášení, Ekonomické a sociální prohlášení
Zpráva Evropanům – později tvořily podklad pro zřízení Rady Evropy a pro přijetí dokumentu Charty lidských práv a svobod.

Rada Evropy 5.5. 1949 v Londýně

Rada Evropy

Vznik a členství

Rada Evropy, založená v roce 1949, je nejstarší politickou organizací na kontinentu.
Rada Evropy:

- sdružuje 47 zemí, včetně 22 států střední a východní Evropy;
- status pozorovatele poskytla dalším 5 zemím (Svatá stolice, Spojené státy americké, Kanada, Japonsko a Mexiko);
- odlišuje se od Evropské unie, která sdružuje 27 států. Avšak žádná země dosud nevstoupila do Evropské unie, aniž by před tím nebyla členem Rady Evropy;
- má své sídlo ve Štrasburku v severovýchodní Francii.

Rada Evropy

Cíle

Rada Evropy byla zřízena k:

- ochraně lidských práv, parlamentní demokracie a zákonnosti;
- rozvoji celoevropských dohod ke standardizaci sociálních a právních postupů členských zemí;
- podpoře informovanost o evropské identitě, jež je založena na společných hodnotách a zahrnuje rozdílné kultury.

"Cílem Rady Evropy je dosáhnout větší jednoty členů ..."

Ekonomické podněty integrace

Poválečná hospodářská situace Evropy byla postižena ve sféře průmyslu, zemědělství a komunikací = ekonomická nestabilita

finanční rozměr hospodářského kolapsu 1947

platební neschopnost evropských zemí vniklá v důsledku rostoucího dovozu

= finanční pomoc z vnějšku Evropy.

UNRRA United Nations Relief and Rehabilitation Administration – program
Organizovaný Hospodářskou komisí při OSN

Marshallův plán

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Marshallův plán

Harry S. Truman (1884 – 1972) – finanční a materiální pomoc

George C. Marshall (1880 – 1972) – vystoupení na Harvardské univerzitě
5. června 1947

15,5 mld. dolarů v rozmezí let 1948 – 1952

- Velká Británie 6,9 mld.
- Francie 5,5 mld.
- Spolková republika Německo 3,9 mld.
- Itálie 2,9 mld.

Přínosy pro USA: přístup amerických podniků na evropský trh

Pařížská konference 27.6. – 2.7. 1947 SSSR odmítl účast na programu

Počátky evropské integrace

Postavení Německa po 2. světové válce

Bruselská smlouva – vytvořena Západní unie 17. března 1948 – obranná aliance proti případné další německé agresi

Francie – obavy z rychlého ekonomického vzestupu Německa a z případného Vojenského vyzbrojení pocitovala Francie

Kontrola německého ocelářství a těžby uhlí jako klíčové hospodářské sféry se strategickým významem

Založení NATO 4. dubna 1949

Společný trh uhlí a oceli

Rostoucí hospodářská síla USA, která nahrazovala ztráty evropských producentů

myšlenka vytvoření rozsáhlého evropského trhu

Benelux 1948 – Belgie, Nizozemsko, Lucembursko – celní unie

Shumanův plán (autorem plánu byl Jean Monnet – vedoucí Vysokého plánovacího úřadu)
uzavřené národní trhy omezují rozvoj a produkci v jednotlivých hospodářských odvětvích
Nadnárodní správa klíčových sektorů napomáhá rozvoji příslušných odvětví

Členské země budou disponovat základními faktory průmyslové výroby za stejných podmínek, čímž položí základ jejich ekonomického sjednocení

Německo, Francie, Lucembursko, Belgie, Nizozemsko, Itálie

18. Dubna 1951 – Pařížská smlouva, oficiálně Smlouva o zřízení Evropského společenství uhlí a oceli ESUO

Smlouva byla uzavřena na dobu 50 let, čímž se lišila od ostatních integračních kroků Společenství – po ukončení platnosti v roce 2002 byla převedena pod ES

Důsledky vzniku ESUO

- Zvýšení produkce uhlí a oceli ve společném trhu a rozvoj jeho obchodu
- Zlepšení ekonomických ukazatelů umožnilo úpravu pracovních a sociálních podmínek pro zaměstnance v těžkém průmyslu
- Spolupráce bývalých válečných protivníků

Politicko – bezpečnostní aspekt integrace

Založení ESUO vyřešilo francouzské obavy z budoucí německé agrese a umožnilo rozvoj těžkého průmyslu, jako základu pro hospodářskou obnovu kontinentu

Válka v Koreji 25. 6. 1950 (vyostření pozic v rámci studené války)

Snaha USA zapojit Německo do NATO (Francie nepodporovala)

Plevenův plán (1901 – 1993) francouzský bezpečnostní model

- snaha o vytvoření evropské armády a sjednocení jejího velení do jednoho centra, pod jednotné ministerstvo obrany

Návrh na založení Evropského obranného společenství (EOS) – sjednotit obranou politiku západoevropských zemí

Neúspěšná ratifikace smlouvy o EOS (ve Francii).

Neúspěšná ratifikace Smlouvy o EOS postavila před evropské země otázku, jak poskytnout dostatečné bezpečnostní garance Francii a současně začlenit Německo do vojenských struktur

Založení Západoevropské unie – Smlouva o Západoevropské unii 23. října 1954

Cílem: čelit rozpínavosti komunistického impéria

Rozvoj Evropského společenství

Hospodářský význam uhlí a oceli začal klesat a nejvhodnější oblastí se zdál být rozvoj jaderné energetiky

Pozornost západoevropských zemí se s ohledem na možnou další integraci soustředila na:

- energetiku,
- dopravu a
- zemědělství

oblasti, které měly klíčový význam pro rozvoj evropského obchodu

20. června 1955 Spaakův výbor – budování evropské organizace pro podporu a kontrolu jaderného výzkumu a společného trhu

Smlouva o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii
+

Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství

= Římské smlouvy 27.3. 1957 v Římě

EUROATOM

Smlouva podepsána 27.3. 1957, v platnost vstoupila 1.1.1958

Cílem bylo vytvořit společný trh s nukleárními materiály a podporovat jejich **mírové využití**

EHS

Smlouva podepsána 27.3. 1957, v platnost vstoupila 1.1.1958

Evropské hospodářské společenství bylo postaveno na principu **solidarity, soutěživosti, protikartelových krocích a na harmonizaci práva členských států**

Smlouva měla časově neomezenou platnost

Cílem EHS bylo postupným **sblíčováním** hospodářské politiky členských států podporovat v celém Společenství harmonický rozvoj hospodářské činnosti, nepřetržitý a vyrovnaný růst, větší stabilitu, urychlené zvyšování životní úrovně, jakož i těsnější vztahy mezi státy, které Společenství tvoří.

Klíčovým úkolem bylo vybudování **společného** trhu s volným pohybem tzv.

čtyř svobod,

- osob,
- služeb,
- zboží a
- kapitálu.

Smlouva předpokládala dosažení společného trhu nejrychleji do dvanácti let a Nejpozději do patnácti let.

Německo, Francie, Lucembursko, Belgie, Nizozemsko, Itálie

Cílem bylo vytvoření celní unie, umožňující pohyb průmyslového zboží

- odstranění cel
- odstranění kvantitativních omezí

Slučovací smlouva – zjednodušení a zpřehlednění vnitřního mechanismu komunikace

8.4. 1965 v Bruselu – ESUO+EHS+EUROATOM = Evropská společenství

Jednání o prvním rozšíření

31. 7. 1961 požádaly o zahájení rozhovorů o přistoupení Irsko, Velká Británie, Dánsko

Velká Británie – dekonolizace, ztráta vlivu v zemích Commonwealthu,

Berlínská krize, Kubánská krize = cílem udržení stabilních evropských bezpečnostních a politických vazeb

Velká Británie – silný průmysl, efektivní zemědělství, jaderný potenciál

Británie definuje podmínky:

- nutnost akceptovat preferenční vztahy s Commonwealthem,
- uznat závazky ke státům EFTA,
- zohlednit specifika britského zemědělství (což je zárukou, že Británie nebude součástí společné zemědělské politiky a nebude tak v důsledku nákupu potravin ve společném trhu přispívat do pokladny Společenství nepřiměřenou částkou)

Francouzské veto – 14. ledna 1963 - dle de Gaulla existoval zásadní nesoulad mezi cíli Velké Británie a cíli Společenství.

1. ledna 1973 se šestka rozšiřuje na devítku a to o Velkou Británii, Dánsko a Irsko.

- Pro Brity bylo členství ekonomickou nutností
- Irsko a Dánsko byly přímo závislé na obchodních vztazích s VB, proto vstup do ES byl v podstatě přeurčen britským postupem

Výsledky referenda o vstupu do ES

Velká Británie 67,2 : 32,8

Irsko 83,1 : 16,9

Dánsko 63,3 : 36,7

Norsko 46,5 : 53,5

Rozšíření jižním směrem (Řecko, Španělsko, Portugalsko)

Výzva pro ES nejen v oblasti rozvoje společného trhu, ale také posílení stability ve středomořské oblasti.

Poprvé v historii šlo o politická hlediska rozšíření, kdy Evropská společenství chtěla pomoci státům, které se zbavily diktátorských forem vlády.

První požádalo Řecko (1975), následně Španělsko a Portugalsko

Dlouholeté diskuse o přijetí - jednalo se o ekonomicky slabší země, které se nedávno zbavily autoritativních režimů a vytvořily fungující demokratické politické systémy.

Rozšíření ES způsobilo prohloubení hospodářských rozdílů a značnou finanční zátěž

Řecko – 1981

Řecko mělo již velmi dlouho podepsanou smlouvu o přidružení, ale po vojenském převratu v této zemi byly styky se Společenstvím velmi omezeny. Situace se mění až po obnově demokracie.

Španělsko a Portugalsko – 1986

Podobný osud měly i státy Iberského poloostrova, které si také musely počkat až se změní jejich politický režim. Španělsko a Portugalsko požádaly o vstup do EU v roce 1977 a v roce 1986 se připojují k ostatním členům Společenství.

Bývalá Německá demokratická republika - 1990

Neobvyklé rozšíření - díky sjednocení Německa se vlastně další stát, bývalá Německá demokratická republika, stává členským státem. Bylo to neplánované a rychlé rozšíření, které se vyhnulo obvyklým procesům přibližování.

Počet členských států: 12

Maastrichtská smlouva 1992

„Smlouva o založení Evropského společenství“ a „Smlouva o Evropské unii“

Vytvořila strukturu s třemi samostatnými oblastmi, které bývají nazývány jako tři pilíře:

- 1. pilíř:** zahrnuje tři zakládající smlouvy o ES - vytvořily právní a institucionální základ pro celní unii, jednotný evropský trh a hospodářskou a měnovou unii.
- 2. pilíř:** zahrnuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku umožňující, aby EU vystupovala v mezinárodních vztazích jako samostatný činitel a prosazovala svůj vliv a společné zájmy členských států na mezinárodní scéně.
- 3. pilíř:** zahrnuje policejní a soudní spolupráci v trestních věcech. Cílem je společným postupem členských států Evropské unie zajistit všem občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva, a to prevencí a bojem proti kriminalitě, zvláště proti terorismu, obchodu s lidmi, ilegálnímu obchodu se zbraněmi a drogami, proti korupci a podvodům, proti rasismu a xenofobii.

1994 – schváleno přijetí Finska, Švédska, Norska a Rakouska

Norsko – jeho vstup byl opět odmítnut lidovým hlasováním

1995 – vstup Finska, Švédska a Rakouska

Vstup těchto zemí s EU nijak výrazně nezatřásl, neboť se jednalo o státy s vyspělou ekonomikou a vysokou hospodářskou úrovní. Navíc tyto země s sebou do EU přinesly také výraznou **ekologickou** dimenzi pro evropskou politiku.

Celkový počet členských zemí: 15

Výsledky referenda o vstupu do EU

Rakousko 66,6 : 33,4

Finsko 56,9 : 43,1

Švédsko 52,7 : 47,3

Norsko 47,8 : 52,2

2002 na zasedání v Kodani uzavřelo přístupová jednání dalších deset zemí:

Estonsko

Lotyšsko

Litva

Polsko

Česká republika

Slovensko

Maďarsko

Slovinsko

Malta

Kypr

rozšíření Evropské unie: 1. květen 2004

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Rozšíření v roce 2007

Rumunsko

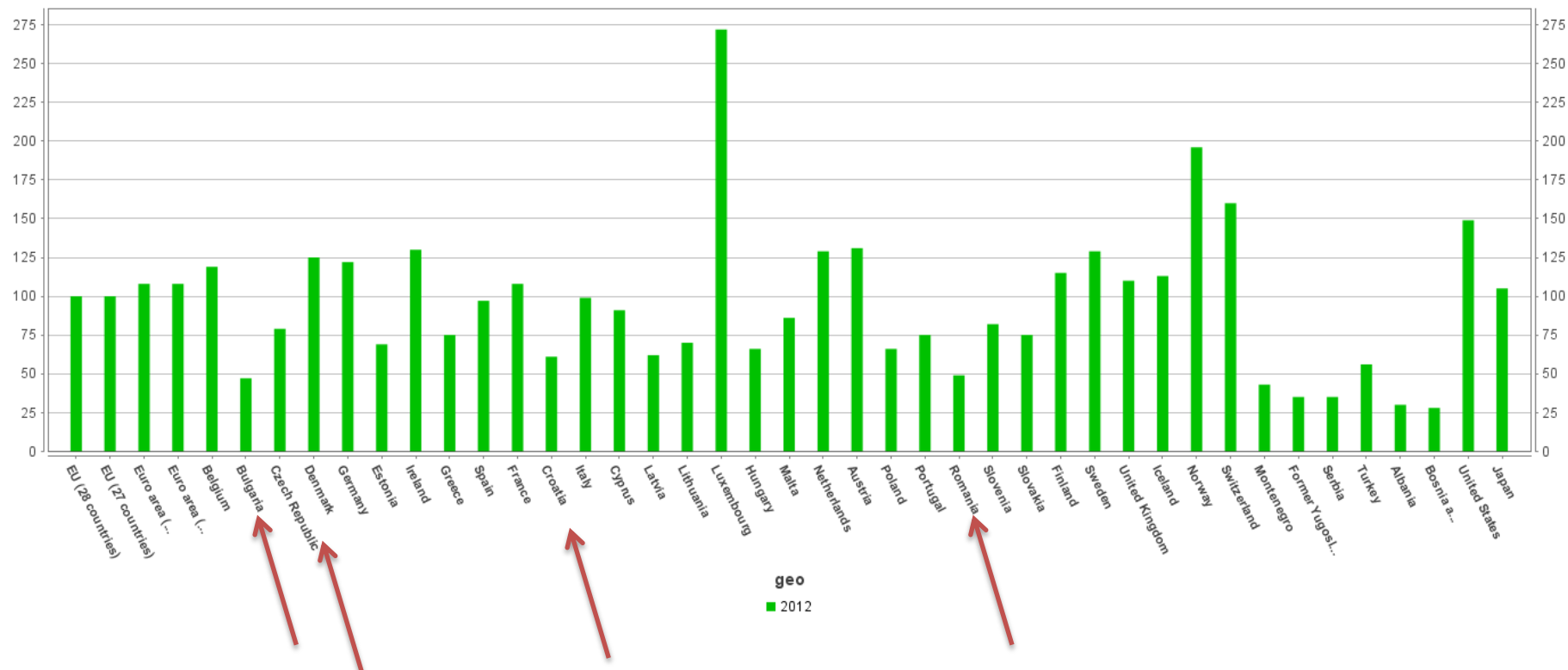
Bulharsko

počet zemí Evropské unie 27

Rozšíření 2013

Chorvatsko

GDP per capita in PPS Index (EU28 = 100)

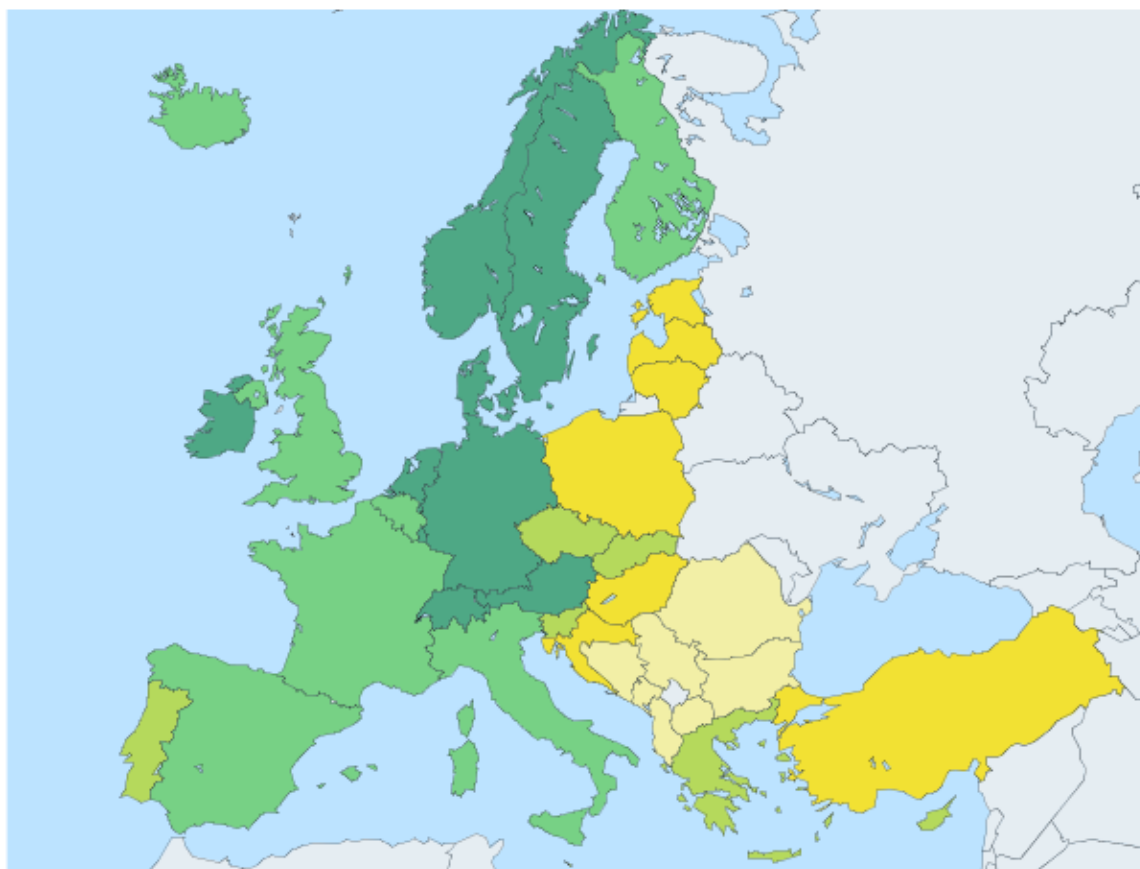

Source of Data Eurostat
Last update: 18.10.2013
Date of extraction: 22 Oct 2013 14:34:05 MEST
Hyperlink to the graph: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/drawGraph.do?init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00114&toolbox=legend>
Disclaimer: This graph has been created automatically by Eurostat software according to external user specifications for which Eurostat is not responsible.
General Disclaimer of the EC website: http://ec.europa.eu/geninfo/legal_notices_en.htm
Short Description: Data from 1st of June 2013 For most recent GDP data, consult dataset nama_gdp_c. Gross domestic product (GDP) is a measure for the economic activity. It is defined as the value of all goods and services produced less the value of any goods or services used in their creation. The volume index of GDP per capita in Purchasing Power Standards (PPS) is expressed in relation to the European Union (EU28) average set to equal 100. If the index of a country is higher than 100, this country's level of GDP per head is higher than the EU average and vice versa. Basic figures are expressed in PPS, i.e. a common currency that eliminates the differences in price levels between countries allowing meaningful volume comparisons of GDP between countries. Please note that the index, calculated from PPS figures and expressed with respect to EU28 = 100, is intended for cross-country comparisons rather than for temporal comparisons."

Code: tec00114

GDP per capita in PPS

Index (EU28 = 100) - 2012

Legend

28.0 - 49.0

49.0 - 70.0

70.0 - 91.0

91.0 - 119.0

119.0 - 272.0

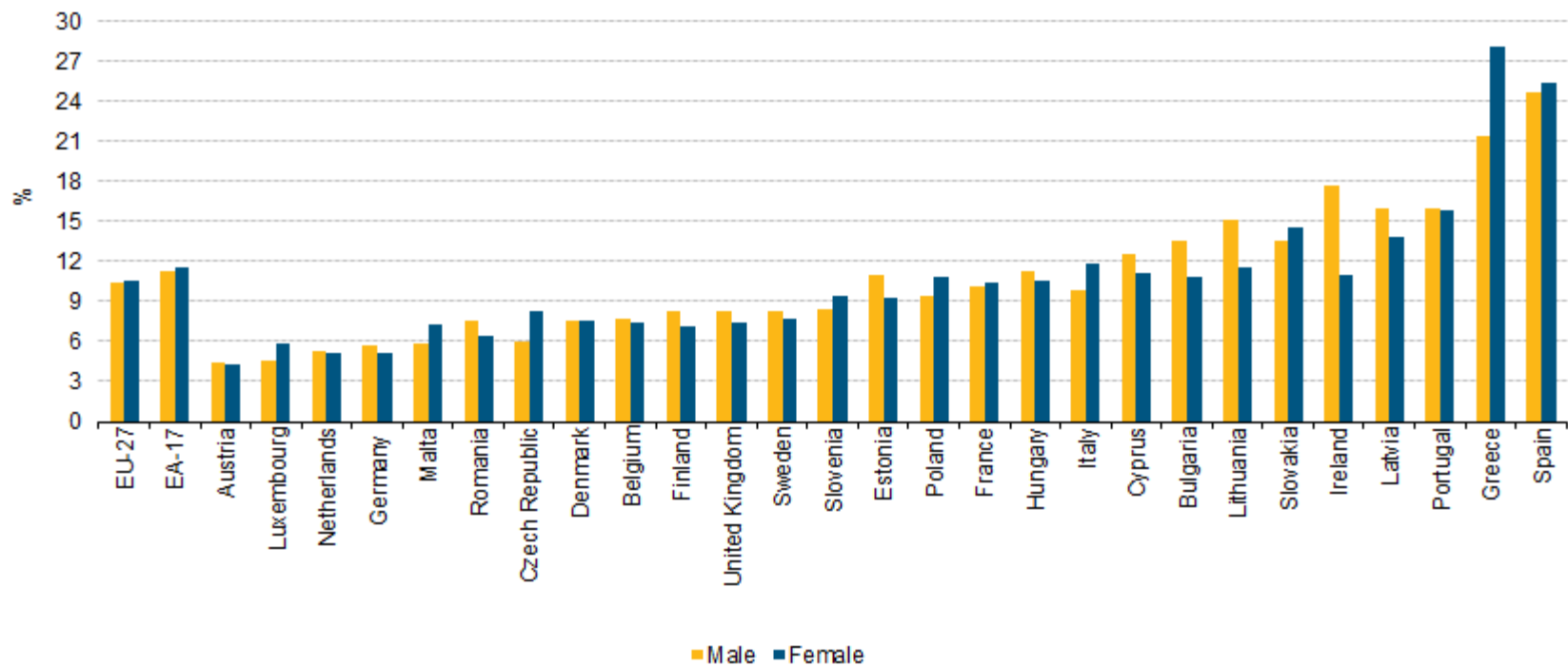
Not available

Minimum value: 28.0 Maximum value: 272.0

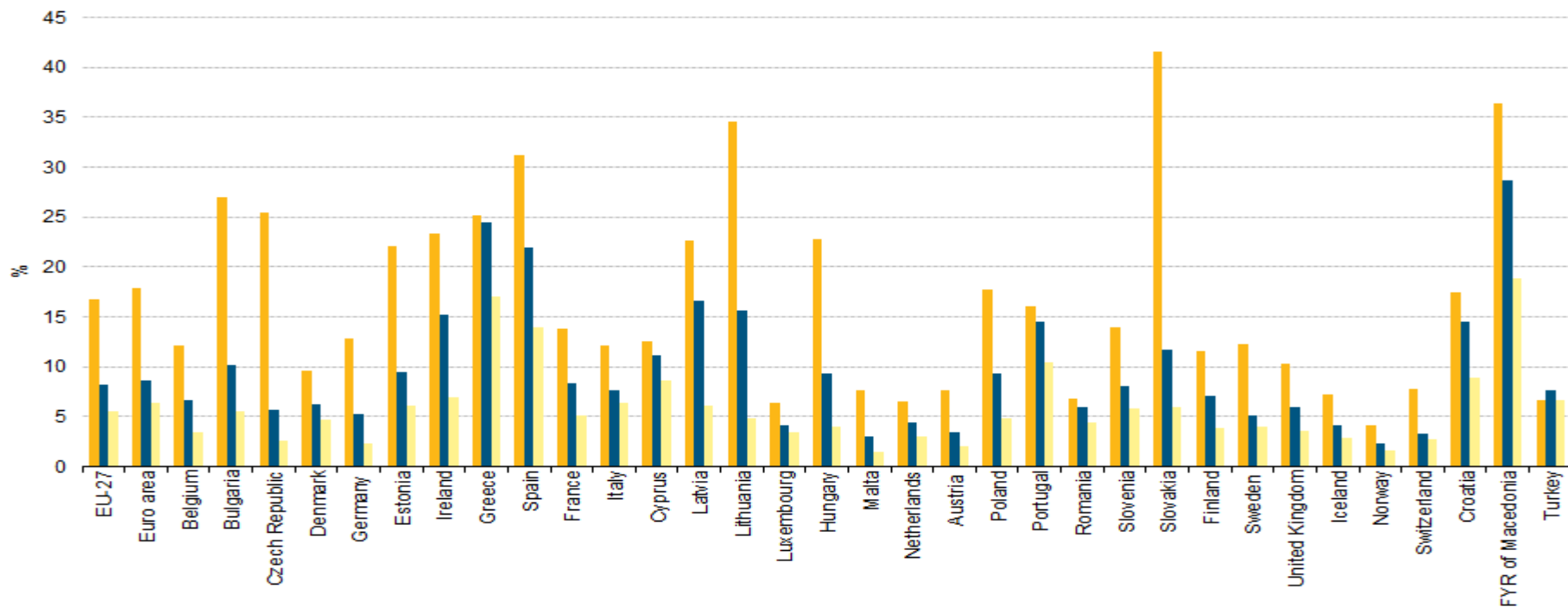
Source of Data Eurostat

Copyright of administrative boundaries: ©EuroGeographics, commercial re-distribution is not permitted

Last update: 18.10.2013

Source: Eurostat ([tsiem110](#)) and - ([tsisc070](#))

- Pre-primary, primary and lower secondary education (ISCED levels 0 to 2) (1)
- Upper secondary and post-secondary non-tertiary education (ISCED levels 3 and 4) (1)
- Tertiary education (ISCED levels 5 and 6) (2)

(1) Netherlands, provisional data;
 (2) Malta, unreliable data;

Source: Eurostat ([ifsa_urgaed](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=sdg_4_3_1))

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

BALDWIN, Richard E a Charles WYPLOSZ. *Ekonomie evropské integrace*. 4. vyd. Praha: Grada, 2013, 580 s. ISBN 978-80-247-4568-8.

KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie : hospodářské politiky*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2006. 347 s. ISBN 8024612127.

LACINA, Lubor a Petr ROZMAHEL. *Euro: ano-ne?*. 1. vyd. Praha: Alfa Nakladatelství, 2010, 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

SYCHRA, Zdeněk. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

KÖNIG, Petr; LACINA, Lubor; PŘENOSIL, Jan. *Učebnice evropské integrace*. 2. vyd. Brno : Barrister & Principal, 2007. 402 s. ISBN 978-80-7364-044-6.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ